

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ КОЛИШНИХ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Як свідчить психологічна практика, під впливом психотравмуючого досвіду учасники бойових дій починають страждати на психічні розлади та зазнавати труднощів у процесі адаптації до мирного життя.

У сучасній психологічній науці різні аспекти та наслідки психотравмування вивчали вчені: Н.А. Агасв, Г.А. Акімов, О.С.Лобастов, Р. Гринкер, Д. Шпігель (наслідки бойових психічних травм під час світових війн); В.С. Березовець, С.В. Захарик, В.В.Знаков, О.М. Коржиков, В.Є. Попов, П.І. Сідоров, В.В. Стасюк (наслідки бойових психічних травм під час воєнних конфліктів та особливості реабілітації військовослужбовців).

Поняття «адаптація» – одне з основних у дослідженні процесу психотравмування і наступної реабілітації військовослужбовця. Адаптація – це одночасно рівновага між середовищем та організмом, і процес пристосування до умов середовища, що змінюється. Адаптивність особистості визначається ступенем розвитку в неї здатності до психічної регуляції. Кожна людина має свій адаптаційний поріг.

Результатом порушення процесу адаптації є ряд психічних розладів, зокрема, постстресовий психічний розлад (ПТСР). Концепція ПТСР розглядається як загальна модель, що визначає форми психопатологічних і психологічних реакцій після перенесеної стресової події. Ю.А. Александровський вводить поняття «соціально-стресовий розлад» і приводить наступну класифікацію наслідків впливу на людину екстремальних умов: неврози, реактивні стани, психопатії, алкоголізм і реактивні психози. ПТСР може розглядатися як реактивний процес, який трансформує людську адаптацію до стресових подій, інакше кажучи «нормальну реакцію на ненормальні життєві обставини». Фактори, що викликають ПТСР – це, насамперед, психотравма, отримана від екстремальних впливів, особливості роботи людської психіки і впливу соціального середовища. Вплив екстремальних стресових подій охоплює всі рівні людського організму і може викликати зміни як психічного, так і соматичного характеру.

Наслідки невдалої адаптації до умов мирного життя багатьох військовослужбовців (побутова, житлова незабезпеченість, психологічне неблагополуччя, високий відсоток суїцидів тощо), які проходили службу в районах воєнних конфліктів, доводять актуальність цієї проблеми. Вказані аспекти визначають актуальність емпіричного вивчення показників та соціально-психологічної адаптації, можливих проявів дезадаптації як умови пошуку ефективних шляхів реабілітації учасників бойових дій.